

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobcu : **J. M.**, bývajúci v L., zastúpený JUDr. M. H., advokátom v P., proti žalovaným : **1a/ P. K.**, bývajúci O., **1b/ M. V.**, rod. K., bývajúca R., **1c/ T. N.**, rod. K., bývajúca R., **1d/ G. K.**, rod. K., bývajúca L., **1e/ F. K.**, bývajúci K., **1f/ Š. K.**, bývajúci F. (všetci právni nástupcovia pôvodne žalovanej M. K., rod. T., naposledy bývajúcej R., Rožňava, zomrelej X.), **2/ Slovenská republika – Slovenský pozemkový fond**, Búdková cesta 36, Bratislava, **o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, o náhrade trov konania**, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 12 C 142/2009, o dovolaní žalovanej 2/ proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 21. februára 2013 sp. zn. 14 Co 56/2012

t a k t o :

Z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Prešove z 21. februára 2013 sp. zn. 14 Co 56/2012 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Prešov uznesením z 19. decembra 2011 č. k. 12 C 142/2009-120 náhradu trov konania medzi žalobcom a žalovanou 1/ nepriznal. Zaviazal žalobcu zaplatiť žalovanej 2/ trovy konania vo výške 1 643,16 € na účet jej právnej zástupkyne v lehote troch dní odo dňa právoplatnosti tohto uznesenia. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že rozsudkom zo dňa 6.7.2011 č. k. 12 C 142/2009-99 prvostupňový súd žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vydržaním zamietol s tým, že o trovách bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti konania vo veci samej. Rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 27.7.2011.

V predmetnom konaní mali úspech žalovaní, preto podľa § 142 ods. 1 O.s.p. je žalobca povinný nahradiť im trovy konania. Keďže žalovanej 1/ žiadne trovy nevznikli, náhradu trov konania medzi žalobcom a žalovanou 1/ nepriznal. Žalovaná 2/ si prostredníctvom svojej

právnej zástupkyne uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia, preto jej priznal náhradu týchto trov v celkovej výške 1 643,16 €, ktoré pozostávajú z odmeny za sedem úkonov právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia dňa 21.8.2009, účasť na pojednávaní dňa 27.10.2009, 12.1.2010, 25.5.2010, 10.9.2010, 6.5.2011, 24.6.2011) po 180,93 € podľa § 10 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, jeden úkon právnej služby (účasť na pojednávaní dňa 6.4.2010, ktoré bolo odročené bez prejednanie veci) po 45,23 € podľa § 10 ods. 1 v spojení s § 14 ods. 5 vyhlášky. Ďalej priznal režijný paušál 2 x 8,95 € (úkony v roku 2009), 4 x 7,21 € (úkony v roku 2010), 2 x 7,41 € (úkony v roku 2011) podľa § 16 ods. 3 cit. vyhlášky. Taktiež priznal aj DPH vo výške 273,86 € podľa § 18 ods. 3 vyhlášky, čo predstavuje 20 % z odmeny a režijného paušálu vo výške 1 369,30 €.

V zmysle § 151 ods. 1 O.s.p. je účastník povinný vyčíslieť svoje trovy najneskôr do troch pracovných dní od vyhlásenia rozhodnutia, ktorým sa konanie končí. Rozsudok bol vyhlásený dňa 6.7.2011, pričom právna zástupkyňa žalovanej 2/ zaslala vyúčtovanie faxom dňa 4.7.2011 a písomne ho doplnila dňa 6.7.2011. Súd pri priznaní trov vychádzal z tohto vyúčtovania a priznal jej odmenu za všetky ňou uplatnené úkony právnej služby, pričom za pojednávanie konané dňa 6.4.2010 jej priznal iba štvrtinovú odmenu, keďže pojednávanie bolo odročené bez prejednanie veci. Právna zástupkyňa žalovanej 2/ doručila súdu dňa 25.7.2011 ďalšie vyčíslenie trov konania, v ktorom doplnila vyčíslenie o úkon právnej služby účasť na pojednávaní dňa 6.7.2011, avšak odmenu za tento úkon jej už nemohol priznať, keďže si ho uplatnila po lehote troch pracovných dní od vyhlásenia rozsudku podľa § 151 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Prešove na odvolanie žalobcu uznesením z 21. februára 2013 č. k. 14 Co 56/2012-144 zmenil uznesenie súdu prvého stupňa v napadnutej časti, t. j. o náhrade trov konania žalovanej 2/ tak, že žalobca je povinný žalovanej 2/ na účet jej právnej zástupkyne JUDr. R. B. nahradiť trovy konania vo výške 678,02 € do troch dní od právoplatnosti uznesenia. Náhradu trov odvolacieho konania účastníkom nepriznal.

Odvolačný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že z obsahu spisu vyplýva, že žalobca podal dňa 29.6.2009 žalobu o určenie vlastníckeho práva, okrem iného aj proti označenému žalovanému 2/ T. T. a žalovanej 3/ M. T.. Tieto osoby označil žalobca v žalobe údajom, že sú na neznámom mieste, preto za nich v súdnom konaní vystupuje ako zástupca Slovenský pozemkový fond. Následne sám žalobca poskytol údaje o týchto žalovaných, podľa ktorých bolo zistené, že zomreli už dávno pred podaním žaloby na súd. Súd to

napokon sám aj konštatuje odkazom na dedičské rozhodnutie Štátneho notárstva v Trnave D 1426/75 (po J. T.), či Štátneho notárstva v Prešove D 772/64 (po zomrelej M. T.).

Ak žaloba smerovala proti nežijúcim fyzickým osobám, nedostatok spôsobilosti týchto osôb byť účastníkom konania bol a je neodstrániteľnou podmienkou konania, s ktorou ustanovenie § 104 ods. 1 O.s.p. spája iba jediný dôsledok, a to zastavenie konania proti takejto v žalobe označenej nespôsobilej osobe. Toto treba mať na zreteli napriek tomu, že aký postup súd prvého stupňa vo veci ďalej zvolil. Trovy konania sú totiž vždy nárokom účastníka a to napriek tomu, že ustanovenie § 149 ods. 1 O.s.p. určuje platobné miesto, na ktoré sa náhrada trov konania platí. Osobe nespôsobilej byť účastníkom súdneho konania nemôže byť priznaná náhrada trov konania. Nič na tom nemení ani to, že advokátka terajšieho žalovaného 2/ vystupovala ako zástupkyňa Slovenského pozemkového fondu, pretože ani tento nemohol zastupovať fyzické osoby, ktoré už nežili.

Nedostatok spôsobilosti byť účastníkom konania sa nedá odstrániť postupom podľa § 92 ods. 2, 3 O.s.p. o zmene účastníkov alebo postupom podľa § 92 ods. 4 O.s.p. o zámene účastníkov, preto ani súdom prvého stupňa vydané uznesenie č. k. 12 C 142/2009-70 zo dňa 7.2.2011 nie je spojené v týchto ustanoveniach upravených následkoch procesného nástupníctva.

Aktuálne žalovanému 2/ za žiadnych okolností preto nemôžu byť priznané nároky spojené s vedením konania proti osobám nespôsobilým byť účastníkom konania.

Za aktuálneho stavu možno u žalovaného 2/ uvažovať o náhrade len jeho trov a nie aj trov pôvodne žalovaných 2/, 3/. Z týchto úkonov právnej služby, za ktoré bola súdom prvého stupňa priznaná žalovanej 2/ náhrada trov konania sa vzťahujú na tohto účastníka len

- prevzatie a príprava zastúpenia
- zastúpenie na pojednávaní 6.5.2011
- zastúpenie na pojednávaní 24.6.2011.

O ďalších nemožno uvažovať z dôvodu, že žalovaná 2/ nepodala proti uzneseniu súdu prvého stupňa odvolanie.

V danom prípade sa však žalobca domáhal určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, teda k predmetu, ktorý tvorí oceníteľnú hmotnú vec. Hodnota podielu nehnuteľností, ktorý sa

vzťahoval na žalovaného 2/ je 5 297,20 € a túto treba považovať za hodnotu veci, ktorej sa právna služba týka. Tarifná hodnota sporného podielu nehnuteľnej veci je rozhodujúca na účely určenia základnej sadzby tarifnej odmeny. Pri aplikácii § 9 ods. 1, § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. je tarifná odmena za jeden úkon právnej služby určená sumou 180,93 €. Za vyššie uvedené úkony právnej služby podľa § 14 ods. 1 písm.a/, b/ cit. vyhlášky patrí potom tarifná odmena celkom 542,79 €. K tomu treba pripočítať náhradu výdavkov podľa § 16 ods. 3 vyhlášky po 7,41 €, t. j. celkom 22,23 €. Súčasť odmeny a režijného paušálu predstavuje sumu 565,02 €, toto po zvýšení podľa § 18 ods. 3 cit. vyhlášky o DPH, t. j. o sumu 113 €, predstavuje spolu nárok na náhradu trov konania žalovaného 2/ vo výške 678,02 €.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná 2/, ktorého prípustnosť odôvodňovala ustanovením § 237 písm.f/ O.s.p. a dôvodnosť ustanovením § 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p., teda že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

V danom prípade žalobca v žalobe označil ako žalovaných 2/ a 3/ nezistených vlastníkov, nakoľko ich pobyt nie je známy (títo vlastníci spĺňali zákonné podmienky nezisteného vlastníka, pretože chýbali ich identifikačné údaje). Tomu zodpovedá aj zápis na LV č. X. k. ú. L., kde pod bodom X. je uvedený SPF, ako správca pozemkov nezistených vlastníkov, uvedených na predmetnom LV. Keďže išlo o nezistených vlastníkov, s doplňujúcim údajom mien týchto nezistených vlastníkov, SPF bol oprávnený a povinný konať za týchto nezistených vlastníkov, ktorí boli účastníkmi konania a súd s nimi ako s účastníkmi konania aj konal. Až v konaní bolo preukázané, že uvedení nezistení vlastníci zomreli a súd zabezpečil príslušné dedičské rozhodnutia. Po zaobstaraní dedičských rozhodnutí sa relevantným spôsobom zistilo, že títo zomreli a ich dedičstvo pripadá z titulu odúmrtie v prospech štátu, preto súd ďalej konal s právnym nástupcom, a to štátom v zastúpení SPF. Dovtedy však žalovaní 2/ a 3/ boli riadnymi účastníkmi konania z titulu právneho postavenia „nezistených vlastníkov“, ktorých oprávnene zastupoval SPF.

Poukázal na odňatie možnosti konať pred súdom, ktoré nastalo v momente reštriktívneho výkladu pojmu „nezistený vlastník“ zo strany odvolacieho súdu. Odvolací súd zákonom zavedený pojem „nezistený vlastník“ v rozpore so zákonom zúžil a stotožnil iba s osobami žijúcimi, ktorých identifikačné údaje nie sú známe, v dôsledku čoho je napadnuté uznesenie nielen formalistické, ale súd v rozpore so zákonom zúžil obsahovú náplň pojmu „nezistený

vlastník“. Nezisteným vlastníkom môžu byť tak osoby žijúce, ako aj nežijúce. Zákonodarca vytvoril osobitnú právnu kategóriu nezisteného vlastníka, aby odstránil absenciu nedostatku identifikačných údajov, inak spojených s osobou zisteného vlastníka, v dôsledku čoho eliminoval možnosti nenakladania s majetkom. To platí aj pre účely súdneho konania.

Povinnosťou súdu je dostatočne a presvedčivo odôvodniť svoje rozhodnutie a vyporiadať sa aj so špecifickými námietkami účastníka, inak je rozhodnutie nepreskúmateľné. Takéto rozhodnutie súdu porušuje právo účastníka konania na spravodlivý súdny proces a v konečnom dôsledku mu odníma možnosť konať pred súdom, pretože mu upiera možnosť náležite, skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu. Prejav formalistického prístupu je podľa názoru ústavného súdu aj absencia skutkovej a právnej stránky rozhodnutia, najmä keď na takýto nedostatok účastník v príslušnom konaní poukázal, resp. nemal možnosť poukázať.

K právnomu záveru odvolacieho súdu o procesnej nespôsobilosti pôvodných žalovaných 2/ a 3/, právnom postavení nezistených vlastníkov a ich zastupovanie SPF sa však žalovaný 2/ nemal možnosť doteraz vyjadriť a právne argumentovať, vyjadriť sa k právnym dôsledkom z toho vyplývajúcich a zabrániť tak vysloveniu právneho názoru, ktorý podľa ich názoru nemá oporu v zákone. Prijatie právneho názoru odvolacieho súdu by zásadným spôsobom narušilo doterajšiu koncepciu zastúpenia nezistených vlastníkov Slovenským pozemkovým fondom, resp. L. Až z napadnutého uznesenia odvolacieho súdu sa žalovaný 2/ dozvedel, že odvolací súd vyvodil iný, nepredvídateľný právny záver zo skutočností, ktoré doteraz neboli súdmi v danej veci posudzované a hodnotené, ani účastníkmi namietané a tento nepredvídateľný právny názor mal rozhodný vplyv na rozhodnutie súdu o nepriznaní náhrady trov konania za pôvodne žalovaných 2/ a 3/. Takýmto nepredvídateľným právnym názorom sa v podstate ospravedlňuje zodpovednosť žalobcu za neúčelne podanú žalobu (za obsah žaloby, ku ktorému patrí aj označenie účastníkov konania), čo sa premietlo do vylúčenia inak vzniknutého nároku žalovaných na náhradu trov konania. Navrhla, aby dovolací súd zrušil uznesenie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená zamestnancom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. V zmysle § 239 ods. 3 O.s.p. ale ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. neplatia vtedy, o. i., ak ide o uznesenia o trovách konania. Dovolateľka napadla dovolaním uznesenie, ktorým odvolací súd rozhodol o trovách konania. Takéto uznesenie je v § 239 ods. 3 O.s.p. zaradené medzi uznesenia, v prípade ktorých je prípustnosť dovolania výslovne vylúčená.

S prihliadnutím na obsah dovolania a § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 O.s.p. V zmysle ustanovenia § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo, alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska § 237 O.s.p. nie je rozhodujúce tvrdenie dovolateľa o existencii vady uvedenej v tomto ustanovení, ale na zistenie odvolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo.

Dovolateľka vady konania v zmysle § 237 písm.a/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietala a v dovolacom konaní tieto vady nevyšli najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

Dovolateľka namietala, že k právnomu záveru odvolacieho súdu o procesnej nespôsobilosti pôvodných žalovaných 2/ a 3/, právnom postavení nezistených vlastníkov a ich zatupovania SPF sa nemala možnosť doteraz vyjadriť a právne argumentovať, vyjadriť sa k právnym dôsledkom z toho vyplývajúcich a zabrániť tak vysloveniu právneho názoru, ktorý nemá oporu v zákone. Až z napadnutého uznesenia odvolacieho súdu sa dozvedela, že tento vyvodil iný, nepredvídateľný právny záver zo skutočností, ktoré doteraz neboli súdmi v danej veci posudzované a hodnotené a ani účastníkmi namietané a tento nepredvídateľný právny názor mal rozhodný vplyv na rozhodnutie súdu o nepriznaní náhrady trov konania za pôvodne žalovaných 2/ a 3/. Takýmto konaním jej bola odňatá možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p. sa rozumie procesne nesprávny postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia jeho procesných práv priznaných Občianskym súdnym poriadkom za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Požiadavka spravodlivého procesu sa vzťahuje na všetky druhy konania a rozhodovania súdu, ktorými sú dotknuté subjektívne práva a povinnosti účastníkov, teda aj na konanie o trovách konania, ktoré je neoddeliteľnou súčasťou súdneho konania ako celku. Aj pri rozhodovaní o trovách konania musí teda súd prihliadať na všetky okolnosti veci, ktoré môžu mať vplyv na určenie povinností a práv účastníkov. Súčasťou práva na spravodlivý proces je preto i v tejto časti konania povinnosť súdu vytvoriť priestor na to, aby účastníci konania mohli účinne uplatňovať svoje námietky a argumenty, ktoré sú spôsobilé ovplyvniť rozhodnutie súdu o trovách konania a s ktorými sa súd musí riadne vyrovnáť. Osobitne naliehavé je splnenie tejto povinnosti v odvolacom konaní, kedy účastník po prijatí rozhodnutia už nemá procesný nástroj na uplatnenie svojich námietok a argumentácie.

Podľa § 213 ods. 2 O.s.p., ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité, a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Účelom predmetného ustanovenia (účinného od 15. októbra 2008) je, aby sa jeho uplatňovaním zabránilo v praxi vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí tým, že účastník bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia na zistený skutkový stav. Predmetná novela posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastníkovi umožňuje až do vydania samotného rozhodnutia adekvátne argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu (por. dôvodovú správu k zákonu č. 384/2008 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Podľa názoru dovolacieho súdu ustanovenie § 213 ods. 2 O.s.p. je plne aplikovateľné i v konaní súdu o trovách konania.

Odvolací súd v konaní o náhrade trov konania účastníkov podľa tohto ustanovenia ale nepostupoval. Konajúc o odvolaní žalobcu (namietajúceho iba spôsob určenia tarifnej odmeny zástupcu žalovanej, nie však spôsob rozhodnutia súdu prvého stupňa o náhrade trov konania) zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa o náhrade trov konania zaväzujúce žalobcu k plnej náhrade trov konania žalovanej bez toho, že by vyzval účastníkov, aby sa vyjadrili

k možnému právnomu posúdeniu odvolacieho súdu o procesnej nespôsobilosti pôvodných žalovaných 2/ a 3/, právnom postavení nezistených vlastníkov a ich zastupovania SPF, k právnym dôsledkom z toho vyplývajúcich, ktoré súvisia s nárokom žalovaných na náhradu trov konania, ktoré dovedy neboli pri rozhodovaní o trovách konania posudzované, teda bez toho, že by vyzval účastníkov, aby sa vyjadrili k možnému použitiu iného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, ktoré dovedy nebolo pri rozhodovaní o trovách konania použité.

Pokiaľ teda odvolací súd nevyzval účastníka konania v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p. v znení účinnom od 15. októbra 2008, aby sa vyjadril k možnému použitiu tohto ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a bolo podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Cdo 322/2009, uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a súdov SR č. 3/2011).

Procesná vada podľa ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p. zakladá prípustnosť dovolania a je zároveň tiež dôvodom, pre ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p.). Vzhľadom na dôvod zrušenia sa nezaoberal ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. januára 2015

JUDr. J. Kolcun, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová